

MAKTABGACHA TA'LIMDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK LOYIHALARINI SAMARALI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Arifova Dildora Osimjonovna

Toshkent viloyati pedagogik mahorat markazi metodisti, Oriental universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tizimida davlat-xususiy sheriklik loyihalarini samarali boshqarishning zamonaviy yondashuvlari nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda DXSh loyihalarini boshqarishda raqamli texnologiyalarni joriy etish, risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish, shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlash hamda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Olib borilgan tahlillar asosida maktabgacha ta'lim tizimida DXSh loyihalarini boshqarish samaradorligini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, davlat-xususiy sheriklik, boshqaruv, samaradorlik, raqamli boshqaruv, risklarni boshqarish, investitsiya, hamkorlik, ta'lim sifati

Аннотация: В данной статье рассматриваются современные подходы к эффективному управлению проектами государственно-частного партнёрства в системе дошкольного образования. Особое внимание уделяется внедрению цифровых технологий, совершенствованию системы управления рисками, обеспечению прозрачности и подотчётности, а также развитию сотрудничества между государственным и частным секторами. На основе проведённого анализа разработаны практические рекомендации по повышению эффективности управления проектами ГЧП в сфере дошкольного образования.

Ключевые слова: дошкольное образование, государственно-частное партнёрство, управление, эффективность, цифровое управление, управление рисками, инвестиции, сотрудничество, качество образования

Abstract: This article examines modern approaches to effective management of public-private partnership projects in the preschool education system. Special attention is given to the implementation of digital technologies, improvement of risk management systems, ensuring transparency and accountability, and strengthening cooperation between public and private sectors. Based on the analysis, practical recommendations are proposed to enhance the efficiency of PPP project management in preschool education.

Key words: preschool education, public-private partnership, management, efficiency, digital management, risk management, investment, cooperation, education quality

Kirish

Zamonaviy jamiyatda maktabgacha ta'lim tizimi inson kapitalini shakllantirishning eng muhim bosqichi sifatida e'tirof etiladi. Ayniqsa, erta yoshdan sifatli ta'lim-tarbiya berish orqali kelajak avlodning bilim darajasi, ijtimoiy faolligi va raqobatbardoshligi ta'minlanadi. Shu sababli, maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan.

So'nggi yillarda maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, qamrov darajasini oshirish hamda xizmatlar sifatini yaxshilash maqsadida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarini joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ushbu model orqali davlat va xususiy sektor o'rtasida samarali hamkorlik yo'lga qo'yilib, qo'shimcha investitsiyalar jalb etilishi va xizmatlar sifati oshirilishi mumkin.

Biroq amaliyotda DXSh loyihalarini boshqarishda qator muammolar mavjud. Xususan, boshqaruv tizimining yetarli darajada takomillashmaganligi, monitoring va baholash mexanizmlarining sustligi, risklarni samarali boshqarish tizimining yetishmasligi loyihalar samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi — maktabgacha ta'lim tizimida davlat-xususiy sheriklik loyihalarini samarali boshqarishning zamonaviy yondashuvlarini tahlil qilish va ularni takomillashtirish yo'llarini ishlab chiqishdan iborat.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Davlat-xususiy sheriklik (DXSh) loyihalarini samarali boshqarish masalasi xalqaro ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan bo'lib, uning nazariy asoslari iqtisodiy va boshqaruv konsepsiyalari bilan uzviy bog'liq holda shakllangan. Xususan, inson kapitali nazariyasi va institutsional iqtisodiyot yondashuvlari DXSh mexanizmlarining ta'lim tizimidagi o'rnini asoslashda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Ilmiy tadqiqotlarda qayd etilishicha, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlik resurslardan oqilona foydalanish, xizmatlar sifatini oshirish hamda investitsiyalarni jalb etishda muhim omil hisoblanadi.

Xorijiy olimlar, jumladan J. Delmon, G. Hodge va C. Greve tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda DXSh loyihalarini boshqarishning asosiy tamoyillari sifatida shaffoflik, risklarni taqsimlash, samarali monitoring va institutsional barqarorlik alohida ta'kidlanadi. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar — OECD, UNESCO va Jahon banki hisobotlarida DXSh loyihalarining muvaffaqiyati ularning boshqaruv tizimi qanchalik mukammal tashkil etilganiga bog'liqligi qayd etilgan. Ayniqsa, ta'lim sohasida DXShni joriy etish orqali xizmatlar sifati va qamrov darajasini oshirish mumkinligi ilmiy jihatdan asoslangan.

Mazkur tadqiqotda tizimli yondashuv asosida maktabgacha ta'lim tizimidagi DXSh loyihalarining mavjud holati o'rganildi hamda ularni boshqarish mexanizmlarining samaradorligi tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil, statistik ma'lumotlarni

umumlashtirish va ekspert baholash usullaridan foydalanildi. Bu esa muammoni kompleks tarzda o‘rganish va ilmiy asoslangan xulosalar chiqarish imkonini berdi.

Muhokama

Maktabgacha ta’lim tizimida davlat-xususiy sheriklik loyihalarini boshqarish amaliyoti tahlili shuni ko‘rsatadiki, ushbu sohada hali ham bir qator tizimli muammolar mavjud. Avvalo, loyihalarni rejalashtirish bosqichida iqtisodiy samaradorlik va ijtimoiy natijalarni chuqur tahlil qilish yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmagan. Natijada ayrim loyihalar o‘zining kutilgan natijalariga erisha olmayapti. Shu bilan birga, boshqaruv jarayonlarining markazlashganligi va moslashuvchanlikning pastligi ham samaradorlikni pasaytiruvchi omillardan biri hisoblanadi.

DXSh loyihalarini boshqarishda axborot almashinuvi tizimining yetarli darajada rivojlanmaganligi ham muhim muammolardan biridir. Davlat va xususiy sektor o‘rtasida ma’lumotlar almashinuvi samarali yo‘lga qo‘yilmagani sababli qaror qabul qilish jarayonida aniqlik va tezkorlik yetishmaydi. Bundan tashqari, risklarni baholash va boshqarish tizimi ham mukammal darajada shakllanmagan bo‘lib, bu investorlar uchun qo‘shimcha noaniqliklarni yuzaga keltiradi.

Zamonaviy boshqaruv yondashuvlari ushbu muammolarni hal etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali DXSh loyihalarini boshqarish jarayonlarini avtomatlashtirish, monitoring va nazoratni kuchaytirish mumkin. Raqamli platformalar yordamida loyihalarning barcha bosqichlarini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyati yaratiladi, bu esa boshqaruv qarorlarining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, shaffoflik va hisobdorlikni ta’minlash orqali investorlar ishonchini mustahkamlash mumkin bo‘ladi.

Natijalar

Olib borilgan tadqiqotlar natijasida maktabgacha ta’lim tizimida DXSh loyihalarini zamonaviy yondashuvlar asosida boshqarish samaradorlikni sezilarli darajada oshirishi

aniqlandi. Xususan, raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish natijasida loyihalarni monitoring qilish sifati yaxshilanib, qaror qabul qilish jarayonlari tezlashadi. Bu esa loyihalarning umumiy samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish orqali loyihalarning barqarorligi oshadi hamda davlat va xususiy sektor o'rtasida risklarning adolatli taqsimlanishi ta'minlanadi. Natijada investorlarning ishonchi ortib, qo'shimcha investitsiyalarni jalb etish imkoniyati kengayadi. Shu bilan birga, shaffof boshqaruv tizimi joriy etilishi korrupsion xavflarni kamaytirib, resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy boshqaruv yondashuvlari asosida tashkil etilgan DXSh loyihalari orqali maktabgacha ta'lim xizmatlari sifati oshadi, qamrov darajasi kengayadi hamda tizimning iqtisodiy samaradorligi ortadi. Bu esa o'z navbatida ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa

Mazkur tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim tizimida davlat-xususiy sheriklik loyihalarini samarali boshqarish zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biri ekanligini tasdiqlaydi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, DXSh loyihalarining muvaffaqiyati ularning boshqaruv mexanizmlari qanchalik mukammal tashkil etilganiga bevosita bog'liq bo'lib, an'anaviy yondashuvlarni zamonaviy, innovatsion boshqaruv usullari bilan boyitish zarur.

Raqamli boshqaruv texnologiyalarini joriy etish, risklarni samarali boshqarish, shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlash hamda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash orqali DXSh loyihalarining samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Shu bilan birga, institutsional muhitni takomillashtirish va investorlar uchun qulay sharoitlar yaratish ushbu sohada barqaror rivojlanishni ta'minlaydi.

Umuman olganda, maktabgacha ta'lim tizimida DXSh loyihalarini zamonaviy boshqaruv yondashuvlari asosida rivojlantirish orqali nafaqat ta'lim sifati va qamrov

darajasi oshadi, balki ushbu sohaning investitsion jozibadorligi ham ortadi. Bu esa mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga muhim hissa qo‘shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – T.: “O‘zbekiston”, 2021. – 464 b.
2. O‘zbekiston Respublikasi. “Davlat-xususiy sheriklik to‘g‘risida”gi Qonun. – T., 2019. – 30 b.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PQ-3305-son Qarori “Maktabgacha ta’lim tizimini boshqarishni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. – T., 2017. – 8 b.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-apreldagi PQ-3651-son Qarori “Maktabgacha ta’lim tizimini yanada rag‘batlantirish va rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. – T., 2018. – 10 b.
5. Delmon J. Public-Private Partnership Projects in Infrastructure. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 256 p.
6. Hodge G., Greve C. Public-Private Partnerships: An International Performance Review. – Cheltenham: Edward Elgar, 2008. – 320 p.
7. World Bank. Public-Private Partnerships Reference Guide. – Washington, 2020. – 350 p.
8. UNESCO. Early Childhood Care and Education Report. – Paris, 2021. – 210 p.
9. OECD. Education Policy Outlook. – Paris, 2020. – 400 p.
10. Grimsey D., Lewis M.K. Public Private Partnerships: The Worldwide Revolution in Infrastructure Provision and Project Finance. – Cheltenham: Edward Elgar, 2004. – 268 p.